

Maahanmuutto, pakolaisuus, siirtolaisuus ja etniset vähemmistöt tutkimuskohteina 1990-luvulla

Elli Heikkilä

Keväällä 1999 tehtiin kysely tämän vuosikymmenen muuttoliiketutkimuksesta. Etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) tutkimus- ja tilastojaosto ja Siirtolaisuusinstituutti ovat hyödyntäneet tuloksia omassa toiminnassaan. Kyselyssä on kartoitettu meneillään olevia hankkeita sekä mitä on suunnitteilla ja mitkä ovat mm. tutkimusprioriteetit tulevaisuudessa. Kysely lähetettiin kaikille Siirtolaisuusinstituutin muuttoliike- ja etnisyys-tutkijoiden verkostoon (MEV) kuuluville jäsenille, maahanmuuttajajärjestöille, TE-keskuskille ja maamme yliopistoille.

Kartoitus osoitti, että maassamme tehdään varsin laajasti arvokasta tutkimustyötä eri yliopistoissa, korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa. Etenkin maahanmuutto – johon sisällytetään myös pakolaisuus – teemoineen on noussut tärkeäksi tutkimuskohteeksi, ja työn alla on useita väitöskirjatöitä. Maahanmuuton osalta on meneillään tutkimushankkeita mm. etnisyydestä ja monikulttuurisuudesta, rasismista ja syrjinnästä, identiteetistä, kieli-

kysymyksistä, inkerinsuomalaisista, työmarkkinoista, somaleista ja koulutuksesta.

Siirtolaisuudessa käynnissä olevien tutkimusten aihepiireinä ovat yleensä suomalaisten siirtolaisuus ja erityisesti siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan. Myös Suomesta poismuuttaneiden etnisyys- ja identiteetikysymyksiä tutkitaan sekä heidän kulttuurinsa osalta esim. amerikansuomalaisten musiikkia.

Suomen etnisiin vähemmistöihin liittyvää tutkimusta tehdään etnisyys-, identiteetti- ja kielikysymyksistä, kulttuureista ja vähemmistöjen oikeuksista.

Tutkimustarpeita on ilmennyt eri muuttotyypeissä, runsaimmin maahanmuuttoa koskevissa aihepiireissä. Suomessa 1.5.1999 voimaan tullut kotouttamislaki ja sen seuranta ja arviointi nousee yhtenä tärkeänä tutkimusteemana esiin. Muita teemoja ovat mm. maahanmuuttajien asema työmarkkinoilla ja työyhteisöissä, paluumuuttajat ja heidän sopeutumisensa suomalaisen yhteiskuntaan sekä maahanmuuttajaoppilaiden sopeutuminen suomalaiseen kouluun.

Suomalaisten siirtolaisuudessa tutkimustarpeina nousivat esiin uudet suomalaiset maastamuuttajat EU-maihin ja Norjaan. Keskeisinä teemoina ilmenivät myös ulkosuomalaisuus sekä sen suhde ja vuorovaikutus nykypäivän Suomeen. Nyt on aika tutkia myös suomalaissiirtolaisten jälkeläisiä maailmalla. Heitä on jo monessa sukupolvessa.

Etnisten vähemmistöjen tutkimuksessa vastaajat haluavat lisää tutkimusta etnisistä suhteista ja rasismista. Myös monikulttuurisuuden toteuttaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen sekä etnisten vähemmistöjen panos kulttuuriin ja taiteen tekemisen näkökulmasta korostuvat.

Suomen Akatemian uusi tutkimusohjelma ”Syrjäytyminen, eriarvoisuus ja etniset suhteet Suomessa” tuo uutta tietoa yhteiskunnan kehitysprosesseista ja mekanismeista, jotka synnyttävät eriarvoisuutta ja syrjäytymistä, yhtenä kohdealueena etnisten suhteiden muutos ja monikulttuurisuus Suomessa.